

שרשרת הדורות

SHARSHERET HADOKOT

נדון ה' מס' 2

החברה הגניאלוגית הישראלית

יוני 1991

תוכן העניינים

	עמ'
דבר המערכת	.1
ההרצאות שהתקיימו בקיץ 1991	.1
ההרצאות ששמענו	.2
<u>מתחום הפעילות של חברינו:</u>	.3
לוסיאן הריס: סבי שלא הכרתיו מעולם	.3
ראובן נפתלי: תגובה למאמרו של הרולד לואין	.4
דן אפרת: ספריית שער ציון בתל-אביב	.5
<u>ראיון עם חברנו דר' פאול יעקבי</u>	.6
<u>שמות משפחה שמקורם בראשי תיבות</u>	.7
<u>מי מכיר, מי יודע</u>	.10
<u>לקט ידיעות:</u>	.10
ספר חדש	
הסמינר הבינלאומי של החברות הגניאלוגיות	
<u>לקט מהעלונים הגניאלוגיים בחו"ל</u>	.VII

דבר המערכת

חברתנו ממשיכה לגדול ולהרחיב את פעילותה. כמה חברים מסייעים רבות: בניהול החברה - שמואל אבן אור, שלום גולדשמידט, רוזה כהן, ניצה עובדיה, אבישוע פואה, רות רגבי, אסתר רמון ושמואל שמיר. חברים רבים הרצו במפגשים החדשיים וכתבו מאמרים לעלוני ולחוברות שפרסמנו.

צביה רבינוביץ וראובן נפתלי שולחים לנו ידיעות מתחום הגניאלוגיה המתפרסמים בעתונים שהם קוראים וראובן מסדר חומר זה בתיקים שיעמדו לרשות החברים בספרייה.

קרול קלפסדל יזמה את הכנת האינדקס למפקד יהודי ירושלים 1939 ומרכזת את עבודת החברים בנושא זה. גבי שאמשון הכין תכנה מיוחדת להכנסת החומר של המפקד למחשב.

הרולד לואין מכין את הלקט מהעלוני המתפרסמים בחו"ל ועוזר לרות רגבי ולי בהוצאת העלון.

לכל החברים הנ"ל ולחברים רבים שלא יכלתי להזכיר נתונה תודתנו. אנו פונים לכל החברים שיראו את עצמם שותפים פעילים בקידום חברתנו והגניאלוגיה בארץ ולהטות שכם בכל התחומים.

אסתר רמון רות רגבי

הערה כללית

פרסום זה התעכב מסיבות שאינן תלויות בנו ואתכם הסליחה.

הפגישה הבאה של חברתנו תהיה ביום ד' 23 באוקטובר ובמועד זה אנו מקווים יחולק העלון כרך ה' מס' 3.

לכל חברינו שנה טובה.

המרצה יהיה האדריכל גדעון טימור
הנושא: "מחקר על משפחות מוטרו מהמאה ה-17
עד היום"

"שרשרת הדורות" מוצא שלוש פעמים בשנה ע"י החברה הגניאלוגית הישראלית, הרב עוזיאל 50, ירושלים 96424, טל: 02-424147.
סימן הזיהוי הבינלאומי של העלון ISSN 0792-5751

הרצאות שהתקיימו בקיץ 1991

12.6.91 דר' פאול יעקבי - אינטגרציה: משפחת אזולאי

17.7.91 משה שאול - בעקבות משפחה מאיזמיר במאה ה-18 לישראל.

נחדש את פעילותנו בחודש אוקטובר.

כל ההרצאות תהיינה כרגיל בשעה 19.30 והספרייה תהיה פתוחה משעה 17.30 באולם "מבקשי דרך", שד' ש"י עגנון 22, ירושלים

הרצאות ששמענו

נעמי קופלביץ - סני מרדכי בן הלל הכהן

הסב של הגב' נ.ק. הוא אישיות ידועה ותומר רב על חייו ופועלו מצוי באנציקלופדיות ובספרים בכלל ובכתובים שלו בפרט. העניין המיוחד בהרצאה היה בקשרי המשפחה עם משפחות רבות ובישוב כמו מש' רופין, ידן, רבין, ידלין, נרקיס ועוד ובמקום החשוב שתופסת דמותו של מרדכי בן הלל הכהן בזכרון המרצה.

כיום הולדתו ה-120 נערך כנס משפחתי והוציאו חוברת מיוחדת לזכרו.

דן אפרת - משפחת איזראעליט

ההרצאה נחלקה לשני חלקים. בחלק הראשון סופר על אופן עריכת המחקר המשפחתי ושיטות למחקר, תעוד ושמירת החומר. הוצגה שיטה אפשרית לאיכסון וארגון תמונות בקלסר, שחזור ספרים, הכנת העתקים מתמונות ישנות וכן הוצגו היתרונות והאפשרויות הטמונים בשימוש במחשב לצורך מחקר גניאלוגי.

בחלק השני סופר על אבות המשפחה בארץ, משנת 1891 ועד לימינו. המחקר על משפחת איזראעליט נמשך כבר כמה שנים, במהלכו פותחו שיטות שונות לתעוד ושמירת החומר.

מוצאה של משפחת איזראעליט מהעיר נובוגרודוק שבבילורוסיה, אלימלך איזראעליט שנולד בשנת 1851 נדבק בחיידק הציונות ובשנת 1891 עלה ארצה. אשתו וחמשת ילדיו הצטרפו אליו כשנתיים מאוחר יותר. לאתר מגורים בראשון לציון התישבו ב-1896 במושבה קסטינה (באר טוביה), חלק מבני המשפחה גרו במושבה עד לחורבנה במאורעות תרפ"ט (1929). אלימלך היה פעיל מאוד בענייני ציונות וארכיונו הגדול מכיל כתבים רבים ומכתבים רבים, ביניהם מכתבים בחתימת הרצל, אוסישקין ועוד.

אליהו ישראלי (איזראעליט), בנו של אלימלך הקים את תוות פוריה, קרית ענבים ושכונת אחוזה שבחיפה.

כיום המשפחה מפוזרת על פני ארבע יבשות - אסיה, אמריקה, אירופה ואוסטרליה. קרוב משפחה מפלורידה בשם ברנרד קושל הקים בעירו חברה לגניאלוגיה יהודית ובזכותו מוקדש למשפחת איזראעליט פרק בספר The Unbroken Chain מאת ניל רוזנשטיין.

ביבליוגרפיה למחקרו של דן מצויה בספרייתנו.

עזרא שפרוט - חיפושי אתרי צאצאי חסדאי אבן שפרוט

עזרא, מורה בבית כרל לאמנות התיאטרון הולך בעקבות שם משפחתו צ'יפרוט שלפי מסורות שונות במשפחתו הוא שפרוט. מצד אחד הוא נמשך בעקבות ספורי הזקנים במשפחתו לעבר חסדאי אבן שפרוט שר יהודי בשירות שליטי קורדובה במאה ה-10 והמצנט של אבן סרוק ובן-לברט ומצד שני הוא למד על חמולת צ'יפרוט עשירה שסייעה לסולטאן שצאצאיהם מתגוררים בתורכיה ועל ענף נוסף באיטליה.

בעזרת זקני משפחתו ובעזרת הספרות הגיע לרישום מדויק של ששה דורות כשבין השמות תוזר השם עזרא שם סבו של חסדאי. כיצד לגשר על 34 הדורות המפרידים בין חסדאי ובין הדורות אותם גילה בודאות?

בזאת הוא מבקש גם את עזרת הקוראים וגם בספריו של סלומון רוזאניס. ההסטוריון ידוע זה מבולגריה שמשם באה גם משפחתו של עזרא, עסק אף הוא בחקר משפחת שפרוט, כי רעיתו רבקה היתה שייכת למשפחה זו, שחלק ממנה התגורר בקונסטנצה - רומניה. על הצ'יפרוטים בתורכיה הוא מתכוון ללמוד גם בעזרת מונומנט בעיר תורקית המנציח את החמולה.

בחן ובהומור שיתף אותנו עזרא בנפתולי מחקריו ואנו מאחלים לו הצלחה, ברצונו להשלים את התסריט של משפחת שפרוט.

מתחום הפעילות של חברינו

סבי שלא הכרתיו מעולם 1841-1904 שיחה דמיונית עם יצחק הריס (חמלניק) לוסיאן הריס

מאמר זה התפרסם באנגלית ב-2.4.1991 ב"ג'רוסלם פוסט".

חבל שלא נפגשנו מעולם, הופלת על ידי מחלת לב ב-1904, זמן רב לפני שנולדתי. היה לך אומץ לב לנוע ב-1891 עם סבתא שרה ושמונה מתשעת ילדיכם על פני אירופה ברכבת ובאניה עד לאנגליה הרחוקה.

באת מקולו, עיירה בפולין המערבית, שבה גרו יהודים החל מהמאה ה-15. חמלניק לא היתה רחוקה משם, וכנראה ממנה לקח אביך לייב את שם המשפחה.

אני זוכר שני תצלומים מוגדלים בבית הסבתא - אחד ממך ואחד מאביך לייב. הוא נראה מכובד מאד עם כיפתו הגדולה וזקנו הלבן הארוך. לך היה זקן שחור קצר והיית לבוש כמו ג'נטלמן אנגלי מהמעמד הבינוני.

ב-1881 יצאו עשרות אלפי יהודים לחפש את החופש במערב בגלל החקיקה האנטישמית ברוסיה. ב"הצפירה" מ-1890 דווח שכרחובות קולו רצחו מתנקשים בלתי ידועים משפחה יהודית שלמה. יתכן וראית בזה את הכתובת על הקיר והחלטת לנדוד ליורקשייר באנגליה. מקום שבו התיישב אחיך כמה שנים לפני כן.

(מאה שנים מאוחר יותר נבחרה נכדתך מיליסנט גודמן כמזכירת כבוד בבית הכנסת בברדפורד (BRADFORD) שבו התפללת. בעלה, פרופסור יצחק גודמן, בנה של דודתי גרטי, מילא תפקידי מפתח בהוראת המדעים באוניברסיטת ברדפורד.)

תחנתך הבאה היתה סלפורד (SALFORD), העיר התאומה של מנצ'סטר והיית אחד מעמודי התווך בבית הכנסת בשכונתך.

אף אחד לא סיפר לי אם היית מעורב בתנועה הציונית שעשתה אז את צעדיה הראשונים, אבל שלושת בניך, זלמן, אליאס ושאוול הצטרפו למסדר המכבים הקדמונים (ORDER OF ANCIENT MACCABEANS) שנשיאו היה הרברט בנטויץ'. אבי נבחר ב-1908 לנשיא הסניף ע"י מתיתיהו ב-OAM.

הם אספו תרומות לקרן הקיימת לרכישת אדמות בגזר. במלחמת העולם הראשונה היתה משפחתך מיוצגת בכבוד: יוליוס ברגשטיין, בנה של בתך לאה מברדפורד, היה מתנדב בגדודים העבריים בצבא אלנבי שכבש את ארץ ישראל מידי התורכים ב-1917. הוא הונצח בבית הגדודים באנחיל.

אחיו יוסף, בצבא הבריטי, נפל בקרבות בצרפת ואחיו פליקס איבד את רגלו. לבן דוד מאיר פרידמן הוענק אות הצטיינות (MILITARY CROSS) והוא נפל בפעולה קרבית בצרפת. שני בני דוד נוספים - שאול ומוריס - בנים של בתך השלישית רבקה וכן דודי זלמן ואבי אליאס שרתו אף הם בצבא הבריטי.

כאחד המייסדים של בית החולים היהודי במנצ'סטר פתחת כנראה במסורת "הרפואית" במשפחה. בן דודי יצחק אש (ASH) התנדב שם ואחותי שרה היתה במטה הרפואי האזורי של צפון מערב מנצ'סטר. גם לי היתה הזכות לשמש במשך 25 שנים בהנהלת ההסתדרות המדיצינית הדסה בישראל.

לחברי משפחה נוספים שמשת דוגמא בשרות הציבור היהודי. ג'ויס רוז, בת יוליוס ברנשטיין, היתה האשה הראשונה ששמה כנשיאת בית הכנסת הרפורמי ALYTH GARDENS בלונדון. נינים של בנותיך לאה בברדפורד ושרלוט (הדרספילד), היו פעילים למען ישראל באוניברסיטאות בריטיות. הבן היחיד של זלמן היה גם כן נשיא סניף ע"י המלך דוד ב-O.A.M במנצ'סטר ובנו ג'ופרי הוא רופא גריאטרי הגר בבני ברק.

נמנע מאבי ז"ל לבקר בישראל בגלל מחלה, אבל ברכתו ליוותה אותנו כשעליתי יחד עם אשתי מרים (לבית פולינסקי) ז"ל ושלושת ילדינו לתל אביב ב-1948, כדי להצטרף לשרות המדינה הצעירה. נתקבלנו על ידי אחותי שרה ובעלה נעים טובנהויז, שהתנדבו לחיל האויר הצעיר אחרי עשר שנות שירות בחיל האויר הבריטי. שני בנינו ובתנו שרתו בצה"ל ומצאו את מקומם המקצועי בישראל: דוד זוהר נתמנה זה עתה לקונסול כללי באלכסנדריה, מירה משולם עוסקת בחינוך מדעי באוניברסיטה העברית ופנחס הריס הוא מומחה לדפוס ממוחשב. דוד ופנחס התחתנו עם ילדות ירושלים - נירה זוהר פקידה בכירה במשרד הקליטה ועליזה הריס מנהלת גן ילדים גדול של ויצו בתל אביב. חמשה מילדיהם כנרת, תמר, אסף, רינת ועודד שרתו בצה"ל.

במשפחת בתך סימה - הנכדה רבקה, גיאוגרפית, למדה באוניברסיטה העברית והתחתנה בירושלים עם הרב משה טולדנו, סגן הרב הראשי של שרות בתי הסוהר והבת אניטה בלומברג עבדה כמילדת בחיפה. בנה של אניטה, פיזיקאי, התחתן וחי בארץ. הבת של בנך שאול אירנה פעילה בלונדון ב"ידידי בית הספר לרוקחות בירושלים"

לצערנו הענף הפולני של משפחתנו לא הצליח כמו בני הדוד הבריטיים. שלושה מילדי בנך הכבוד משה - מאיר, אליה ויצחק, נשותיהם ועשרת ילדיהם וגם בתך לאה ושנים מילדיה נרצחו על ידי הגרמנים בשואה בזקופנה. רשמתי את שמותיהם בהיכל השמות ב"יד ושם".

שנים מנכדיך הפולניים לייב חמלניק וקריינדל פטלובסקה הצליחו למצוא מקלט בברזיל יחד עם משפחותיהם.

שנים מנכדיו של לייב היו בישראל כמתנדבים והנין של קריינדל בא עם הוריו חנה וראובן לשקוביץ מ-SAO PAULO לישראל לחגוג את הבר מצווה שלו ליד הכותל.

בין שהיית ציוני או לא, סבי היקר, תולדות צאצאיך מראות שירושלים תמיד מלאה תפקיד חשוב בחייהם.

תגובה של הרולד לואין ב"שרשרת הדורות 5/1" ראובן נפתלי

האם כדאי להכניס את כל הביצים בסל אחד? כמובן שלא, הם עלולים כלם להשבר. הרולד מציע להעביר לבית התפוצות העתק מהמידע הממוחשב שלנו על מנת שישאר משהו גם לדורות הבאים. אולם במאמרו הוא "פיספס" לדעתי את העיקר. מה לעשות עם החומר המקורי? תעודות, מכתבים, צילומים ושאר מסמכים ("המקורות") שאגרנו במשך ההשנים. באם בן/בת משפחתנו לא ירצה להמשיך במחקר החומר בודאי יזרק או יפוצל.

היכן להעביר את כל החומר הרב הזה? לדעתי ישנן מספר אפשרויות. הראשונה היא להעביר את "המקורות" לספריית החברה הגניאלוגית או ליתר דיוק לארכיון. כך אולי ברבות הימים נוכל להיות מרכז מידע ומחקר בנושא גניאלוגיה. הדבר יחייב אולי יותר מקום וכו' אבל זה אפשרי. אפשרות אחרת היא להעביר גם את "המקורות" לבית התפוצות בתקוה שבעתיד הם יתארגנו ויאפשרו לחוקרים או סתם עמך לעבור על החומר ולהעזר בו למטרתם. האפשרות האחרונה היא להעביר את "המקורות" לארכיון כמו "הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי" בגבעת רם ירושלים. בהקשר לכך ידוע לי שישנם גם באוניברסיטת בר אילן וגם באוניברסיטת חיפה נסיונות להקים מכוני מחקר בנושא גניאלוגיה יהודית. לדעתי צריך לפנות אליהם ולקבל מידע על אפשרויות קליטת חומר מקורי בצורה שתאפשר כמובן עיון בו חינם לצרכי מחקר ע"י חברים באגודה.

אנו אוספים מידע רב על אנשים שונים. לפני מספר שנים חוקקה הכנסת חוק המתייחס למאגרי מידע וצינעת הפרט. איני יודע היכן אנו עומדים ביחס לנושא. היה רצוי לפנות ולהעזר בעורכי דין שבין החברים ולבדוק באם אין אנו עלולים לעבור על החוק באגירת מידע ובהפצתו. הדבר חשוב במיוחד כשמדובר במידע הנמסר למקום ציבורי.

נושא שקשור במאמרו של הרולד הוא גיבוי המידע שברשותנו. ראינו את התוצאות האימות שנגרמות במלחמה. פגיעת טיל אחד הרסה רחוב שלם. אני מציע לחברים המעוניינים בשימור החומר שבידם לעשות גיבויים. אני נוהג לצלם מסמכים ומכתבים מקוריים ולהפקיד את ההעתק בידי בן דוד שגם הוא גניאלוג חובב. הנגטיבים של תמונות מוחזקים אצלי בחדר ובארון נפרד מהתמונות עצמן. אני מציע לכל חבר או חברה בחברתנו לעשות לעצמו הרגל קבוע של הכנת העתקים. אפשר גם להחזיקם בעבודה או אצל חבר וכו', אולם יש לזכור שיש צורך לסדר אותם מראש בצורה כזו שידרש מינימום זמן בעיון בהם.

ספריית שער ציון בתל אביב דן אפרת

כל אחד מאיתנו שערך מחקר בספרייה מודע לבעיות ולקשיים המתעוררים במהלך העבודה - הספר אותו אנו קוראים מפנה אותנו לספר אחר, אך זה אינו נמצא בספרייה בה אנו יושבים, אנו נזקקים לאטלס על מנת לאתר עיר מסויימת אך אין בנמצא אטלס מתאים ועוד בעיות אחרות העולות במהלך העבודה בספרייה.

למרבת הבעיות הללו יש פתרון - ספריית שער ציון בבית אריאלה בתל אביב.

זוהי אחת הספריות הגדולות בארץ, לדעתי רק בית הספרים הלאומי עולה עליה במבחר הספרים שבו, אך נוחות העבודה בה אינה ניתנת כלל להשוואה לבית הספרים הלאומי.

למעשה מדובר על מספר ספריות הנמצאות תחת קורת גג אחת, בהמשך המאמר אתאר את החשובות שבהן.

האולם הגדול ביותר הוא אולם הקריאה הכללי המשמש לצרכים שונים וניתן למצוא בו ספרי לימוד, ספרות יפה, אטלסים, אנציקלופדיות ועוד. לגניאלוגים יש כאן מבחר גדול של אטלסים, אנציקלופדיות שונות, כולל כל הכרכים של ה-Jewish Encyclopedia וכן לוחות שונים לתרגום תאריכים עבריים ללועזיים ועוד. במספר מדפים נמצאים ספרי גניאלוגיה שונים, בעיקר אנציקלופדיות, ביוגרפיות וספרים חדשים יחסית (מדפים 922.960, 922.962/3).

הספרייה השניה היא ספריית אחד העם בה מרוכזים ספרות יפה, ספרים בנושאי ארץ ישראל וספרים בשפות שונות. בספרייה זו ניתן למצוא את מרבית פנקסי הקהילות וספרי היזכור שיצאו לאור בארץ לאחר השואה.

הספריה השלישית, היא ספרית הרמב"ם.

בספריה זו נמצאים ספרי קודש רבים, ספרות יהודית רבה וחומר רב על עם ישראל. המדף החשוב ביותר לדעתי הוא מדף צ"ז. במדף זה מרוכזים כמה עשרות ספרים בנושא אילנות יוחסין וגניאלוגיה של משפחות שונות, חלקם מבין הספרים הנמצאים במקום: תולדות משפחת גינצבורג, דעת קדושים, תולדות גדולי ישראל (נכתב בשנת 1828!) ועוד. חלק מהספרים נעולים ויש לבקש מהספרן שיביא אותם.

אולם נוסף הוא אולם אוצר העיתונות המכיל עיתונים רבים מאוד משנים עברו.

אנשי הצוות בספריות השונות אדיבים מאוד ומסייעים כמיטב יכולתם, האולמות ממוזגים, במקום יש מספר מכוונות צילום לשרות הקוראים ואין צורך בכרטיס מנוי (אם עובדים במקום) או בתשלום עבור הכניסה.

אני ממליץ לכל אחד שעדיין לא ביקר בספריה להגיע אליה, ולו רק לשם החוויה שבדבר. הספריה נמצאת בשדרות שאול המלך 25 בתל אביב (בצמוד למוזאון תל אביב ולבית המשפט) וניתן להגיע אליה באוטובוס דן מס' 70 מהתחנה המרכזית או מתחנת הרכבת. מספר הטלפון 03-210141.

שעות הפתיחה:

10:00 - 20:00	ימים א-ה	<u>אולם הקריאה הכללי:</u>
09:00 - 12:00	יום ו	
10:00 - 14:00	ימים א, ג, ה	<u>ספריית הרמב"ם</u>
15:00 - 19:00	ימים ב, ד	
10:00 - 15:00	ימים ב, ד, ה	<u>ספריית אחד העם</u>
10:00 - 19:00	ימים א, ג	
09:00 - 12:00	יום ו	
10:00 - 20:00	ימים א-ה	<u>אוצר העיתונות</u>
09:00 - 12:00	יום ו	

דר' פאול יעקבי (מתוך ראיון עם אסתר רמון)

א.ר.: בראיונות לרגל יום הולדתך ה-80 בחודש שעבר סיפרו על פעילותך הציבורית הברוכה בתחומים רבים, אבל לא הזכירו את פעולותיך בתחום הגניאלוגיה. זהו התחום, שלו אתה מקדיש את רוב זמנך בשנים האחרונות ובו אנו יכולים ללמוד ממך הרבה. כיצד הגעת לתחום זה?

פ.י.: התחלתי לעסוק בגניאלוגיה עוד בגיל צעיר בעיר מולדתי קניגסברג שבצפון מזרח גרמניה. לידי אמי הרטה סמלסון (Samelson) הגיע כתב ייחוס מ-1890 ומסמך זה הקסים אותי כילד. במשך שנים רבות ניסיתי לחדור לתוכו והתבררו לי קורות המשפחה עד אמצע המאה ה-14. העקיבה אחרי משפחה זו הובילה אותי לרוב המשפחות האשכנזיות החשובות. עסקתי בתחום זה בכל התקופות, גם כשהייתי עסוק מאד בתחומים אחרים. הצלחתי לפרסם רק מעט מפרי עבודתי, כי כל הזמן אני ממשיך במחקר. על משפחת אמי כתבתי שלושה כרכים וטרם סיימתי. מצאתי שבכל הקהילות היהודיות האשכנזיות המנהיגים משתייכים ל-80 עד 200 משפחות וכולן היו קשורות בינן לבין עצמן עקב חיתון. משפחות אלו היו העליטה של יהדות אשכנז. הן שילבו את הערכים הדתיים מכשירים ארגוניים ובזה ניכרת המנהיגות.

משפחת אבי - משפחת יעקבי היא צעירה יותר. מהתחלת המאה ה-19. אבי היה עורך דין כמוני בקניגסברג וסבי היה בעל חנות בעיירה לנדסברג. מוצא המשפחה בקרויאנקר. אחד מבני המשפחה החשובים היה יוהאן יעקבי, בן דוד של הסבא של הסבא הגדול שלי. הוא היה רופא בקניגסברג ומגדולי הליברלים וחבר בפרלמנט הכלל גרמני ב-1848. למשפחה זו אין תשיבות הסטורית. אבל הגניאלוגיה חייבת להיות מחוסרת ערכים. עליה להתייחס לכל ענף וענף, כי לפעמים דווקא מענפים לא חשובים יוצאים מנהיגים חשובים. לדוגמא, יוצאי ענף לא חשוב במשפחת הורוביץ הביאו את החסידות לגרמניה.

א.ר.: מתי הגעת ארצה?

פ.י.: הגעתי לראשונה ב-1929 והתחלתי ללמוד משפטים, המשכתי ללמוד בלונדון ובפרנקפורט וחזרתי ארצה ב-1933. גרתי בעיר העתיקה ליד שער שכס בבית ויטברג. ינקתי את הציונות בחלב אמי. אבי היה היושב ראש הראשון של התנועה הציונית בקניגסברג והשתתף בקונגרס הששי. אחי ואני העלינו את ההורים והם גרו אתי כאן ברחביה.

א.ר.: ספר לנו בבקשה על שיטות עבודתך?

פ.י.: אינני עוסק בהווה ובעבר הישיר, אלא בעבר הרחוק יותר. רוב המשפחות יכולות לחזור עד אמצא המאה ה-18. אני מעוניין מאד גם בתקופה לפני 1700. (ראה מחקרי על משפחת הקלונימידיים). מחקרי ערוכים כאן (פ.י. מראה לנו מדפים רבים סביב שולחן עבודתו) כיום כמעט ואין משפחה שלא אוכל למצא לה ענף להתלות בו. החומר מבוסס על הזכרים שבמצפה ועל דורות אבסולוטיים.

מסרתי כשני מטר ממדפי "מרכז דורות בבית התפוצות" כבסיס למחקר הגניאלוגי.

(פרטים נוספים על עבודתו של דר' פ. יעקבי אפשר למצא בחוברת שלנו "לבית אבותם" - מאי 1990).

שמות

שמות משפחה שמקורם בראשי תיבות שמואל אבן אור

"היו משפחות שנחרו לעצמן שם משפחה המורכב מראשי התיבות של מלים עבריות. שמות רבים מסוג זה מצויים גם כיום, אלא שמטעמי נותות נוהגים רבים להשמיט את הגרשיים ולרשום את השם באופן שאינו מרמז שלפנינו קיצור. יש להדגיש, שלא בכל מקרה ברור, האמנם מקור השם הוא בראשי תיבות. לפעמים התהליך הפוך: משפחה הנושאת שם שמשמעותו אינה ידועה לה, אולי משום שמקורו אבד במרוצת הדורות, משתדלת לפרשו על פי ראשי תיבות." (מתוך שמות משפחה יהודיים מאת אברהם שטאל. הוצאת מורשת בית סבא עמ' 48)

דוגמאות שנאספו על ידי חברינו שמואל אבן אור

אבירן =	אבי-דן =	אשור =	אוזן שומעת ועין רואה =
אביר =	אבי דנה ורמה =	אשל =	אספרה שמך לאחי =
אברך =	אברהם כהנא =	אשלג =	אמרי שפר לאנשים =
אזולאי =	אשה זונה ותללה לא יקח =	באבד =	בני אב בית דין =
אזר =	אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ =	באי =	ברוך את יי =
אטלס =	אך טוב לישראל סלה =	באי =	בני אברהם יצחק יעקב =
אמבאש =	אני מאמין באמונה שלמה =	באל =	בין אדם לחברו =
אמבש =	אני מאמין באמונה שלמה =	באל =	ברוכים אתם ה' =
אמירה =	אדוננו מלכנו ירום הודו =	באר =	בידך אפקיד רוחי =
אשד =	אמרי שפר דרשות =	בבא =	בבית אל, בברכה אחת =

הלבץ = הלויים בני צדוק	בנט = בני ברוך טוביה	
הלביץ = הלויים בני צדוק	בגון = בני גאון	
הלכות יום טוב = הרב אשר	בגין = בני גאון	
הראש = ואהבת לרעך כמוך	בזהב = בדברי הימים	
ולך = ואהבת לרעך כמוך	בזר = בני דוד רפפורט	
ואלך = זרע ישראל קדושים	בהי = בית הלל	
זיק = זרע כהנים	בהק = בני הקדוש	
זך = זכר יהוסף	בהר = בני הרב	
זכר = זרעו לכם צדקה	בהרב = בני הרב	
זלץ = זרע סופרים	בהרן = בן הרב נחום	
זס = זרעא קיימא	בומבך = בן מאיר בנימין כהן	
ז'ק = זרעו קיים לנצח	בוצק = בני צדיקים קדושים	
זקל = זרע צדיקים	בורג = בני רבנים גאוניים	
זץ = זרע קדושים המה	בורד = בני רבי דוד בן דוד	
זקהם = זרע קדושים בני כהנים	בורט = בני רבי טוביה	
זקבך = זרע קדושים	בורק = בני רבי קלונימוס	
זקש = זית רענן	בח = בית חדש	
זר = זית רענן ומשובח	בט = בני טובים	
זרו = חזק בתורה לאורך ימים ושנים	בילו = בית יעקב לכו ונלכה	
חביליו = חמדת ישראל	ביק = בני ישראל קדושים	
חי = חנניה מישאל ועזריה	ביקל = בני ישראל קדושים לאלהים	
חמו = חכמה נסתרה, חכמת נפש	ביר = בני דרמה	
חן = חי נרות והלכה כביה הלל	בירס = בני רבי מיכאל	
חנוכה = חשמונאים נתגברו והרגו כל האויבים	בך = בני כהנים	
חץ = חמדת צבי	בל = בני לווים	
חרלפ = חייא ראש ליהודי פולין, לגליל פולין	בלנק = בלשון נקיה	
חרלף = חייא ראש לגולת פולין	בן אבי = בן אליעזר בן יהודה	
טובי = טור ובית יוסף	בס = בני סופרים	
טז = טורי זהב	בץ = בני צדיקים	
טץ, טצ = טוען צדק	בק = בן קדושים, בני קדושים	
יבי = ישראל בן יהודה	בר = בני רחמנים	
יבין = יתהלך באור יי נצח	בראז = בני רבי אלכסנדר זיסקינד	
יהל = ישמרהו ה' לנצח	ברבש = בן רבי בונים שמואל	
ילן = יחיו לנצח נצרכים	ברג = בן רבי גרשון	
יעבץ = יעקב עמזן בן צבי	ברון = בן רבי נחמן	
ישר = יחיה שנים רבות	ברטל = בן רבי טוביה לוי	
כץ = כהן צדק	בריל = בני רבי יהודה ליב	
כנען = כנור נעים עם נבל	בריק = בן רבי יעקב קופל	
כשדן = כהנים שלוחי דרחמנא נינהו	בש = כאי שער, בעל שם	
לב = לבריאה, לעולם בהם	בשק = בנס של קדושים	
לבאי = לבני ארץ ישראל	גאון = גדול אתה ועושה נפלאות	
לונץ = למדנים ניני צדיקים	גח = גבור חזק (יוצאי פינסק)	
למל = לשון מקרא לחוד, לשון משנה לחוד	גץ = גר צדק	
לנלי = לעולם נרו לא יכבה	דבי = דברי הימים	
לס = למדנים סופרים	דבש = דברי שלום	
לסל = לא סגי ליה	דדוש = דדחיה שבת	
מארזל = מאמר רבותינו זכרונם לברכה	דול = דיינים ולמדנים	
מגד = מגן דוד	דוש = דורש שלומו	
מגטז = מגזע טורי זהב	דיל = דיינים למדנים	
מדליא = משה דב לוי יעקב	דץ, דצ = דברי צדיקים	
(הא' לתפארת המליצה)	דר = דברי רבותינו	
	דש = דבר שבקדושה	
	דשא = דין שלום אמת	
	האגר = הגאון רבי	

קרח = קצור ראשית חכמה	קרח = קצור ראשית חכמה	מגזע הגאון רבי שמואל	מהרשק
קדושה ראשונה קדשה = קרק	קרק = קדושה ראשונה קדשה	קיידאנובר	
ראש בית דין = ראב	ראב = ראש בית דין	מור ואהלות	מואה
ראש אמנה = ראם	ראם = ראש אמנה	מזרע אהרן הכהן	מזאה
ראשי בני ישראל = רבי	רבי = ראשי בני ישראל	מזרע ישראל איסטרליץ	מזיא
ראשים וטובים = רוט	רוט = ראשים וטובים	מצד זה רות תיים, מכוון זה	מזרחי
ראשים ומנהיגים = רום	רום = ראשים ומנהיגים	משפחת זרע קודש	מזרק
ראשי חדשים לעמך ישראל = רחלין	רחלין = ראשי חדשים לעמך ישראל	מי כמוך באלים יי	מכבי
נוחלין		משה לייבוש בן יחיאל מיכאל	מלבים
רבי ליב בן גבריא	רלבג = רבי ליב בן גבריא	משה לייב צדוק	מלץ
ריש מתיבתא = רם	רם = ריש מתיבתא	מנצר ישי, מנצר ישי	מני
רבות מחשבות = רם	רם = רבות מחשבות	בשמים מגולמים האותיות	מנצפך
רבות מחשבות בלב איש = רמבא	רמבא = רבות מחשבות בלב איש	הסופיות שבא"ב	
רבי מאיר בעל הנס = רמבה	רמבה = רבי מאיר בעל הנס	מוכר ספרים, מדברי סופרים	מס
שאלת גשמים = שאג	שאג = שאלת גשמים	מורה צדק	מץ
שמחת ברכה טובה = שבט	שבט = שמחת ברכה טובה	מצות אבינו	מצא
שבט יהודה = שבי	שבי = שבט יהודה	מאה רבנים	מר
שוחט ובודק = שוב	שוב = שוחט ובודק	מורנו רבנו	מר
שורש וענף = שוע	שוע = שורש וענף	מאמר רבותנו זכרם לברכה	מרזל
שלום ורעות = שור	שור = שלום ורעות	מורנו רבי טוביה	מרט
שוחט רב = שר, שר	שר, שר = שוחט רב	מגזע רבי שמואל	מרשק
שניאור זלמן רובשוב = שזר	שזר = שניאור זלמן רובשוב	מנחת שי	משי
שטר וקנין = שטוק	שטוק = שטר וקנין	מהולל שם יי	משי-זהב
שאר ישוב, שומר ישראל = שי	שי = שאר ישוב, שומר ישראל	נאום הצעיר	נאה
שלמה יהודה ליב רפפורט = שילר	שילר = שלמה יהודה ליב רפפורט	נבון וחכם	נבו
שם ישראל קודש, שמואל יוסף = שיק	שיק = שם ישראל קודש, שמואל יוסף	נחום יעקב רפאלקס	ניר
קצנלבונין		ניצוץ של יעקב אבינו	נשיא
שיחיו ימים רבים = שיר	שיר = שיחיו ימים רבים	נשרפו על קידוש השם	נשעלקה
שירי קרבן יחיד = שירקי	שירקי = שירי קרבן יחיד	סגן לוויה, סגן לכהונה	סגל
שפתי כהן (שכביץ) = שכ, שך	שכ, שך = שפתי כהן (שכביץ)	סור מרע ועשה טוב	סמוט, סמט
שלשלה היוחסין = שלהב	שלהב = שלשלה היוחסין	סופר סתם	סס
שיהיה לאורך ימים טובים = שליט	שליט = שיהיה לאורך ימים טובים	פראג לובלין קרקוב	פלך
שיחיה לאורך ימים טובים = שליטא	שליטא = שיחיה לאורך ימים טובים	פשט רמז דרש סוד	פרדס
ארוכים		פרי חדש	פרח
שבט מישראל = שמי	שמי = שבט מישראל	פרי תואר	פת
שיר מזמור לצדיקים = שמלץ	שמלץ = שיר מזמור לצדיקים	צעיר באלפי ישראל	צבי
שמות רבה = שמר	שמר = שמות רבה	צבי לצדיק	צל
שעת רצון = שער	שער = שעת רצון	ק' ברכות	קב
שליח צבור = שץ, שצ	שץ, שצ = שליח צבור	קדוש בן קדוש	קבק
שקר אין לו רגלים = שקלאר	שקלאר = שקר אין לו רגלים	קבלת התורה	קבת
שבת קודש = שקו	שקו = שבת קודש	קבלת התורה	קבתי
שפתי רננות = שר	שר = שפתי רננות	קול קורא קימו ולא קימו)	קולק
תשובת גנת ורדים = תגר	תגר = תשובת גנת ורדים	קופת בשמים	קופ
		קול קורא	קוק
		קול רנה	קור
		קדיש יהא שלמא	קיש
		קודם לכן	קלך
		קרוב למלכות	קלם
		קלמן מיכאל	קם
		קרית מלך רב	קמר
		קל"ח פתחי חכמה	קפח
		קרבן אהרן	קרא
		קול רנה וישועה באהלי צדיקים	קרובץ

אוסף זה מעובד על פי ידע אישי וספרי העזר - ירדן, אשכנזי, אוצר ראשי תיבות - חנינה אשל בחר לך שם משפחה, דב רוזן - בחר לך שם. ובעתון "עתמול" כרך טזש גליון 4 - יוחנן אהרן - מדרש שמות